

10

חג פורים צדקה וצדק

לשמוח ולשמח אחרים

חזרתי נסערת מביה"ס, שוב בחרו במאיה. תמיד בוחרים במאיה. הפעם בחרו בה להיות אחראית על כולנו במבצע איסוף לנזקקים לקראת חג הפורים. למען האמת זו בחירה ראויה, מאיה תמיד נחמדה לכולם, תמיד יש לה זמן לכול, היא אף פעם לא נלחצת, מן ילדה כזו שהכול מצליח לה. מאיה היא החברה הטובה ביותר שלי, אבל לפעמים מתגנבת לה תחושה חמוצה כזאת בבטן ונתקע לי גוש של מרירות בגרון, וכל מה שאני רוצה זה שמאיה תיעלם ותפנה קצת מקום גם לי. החלטתי שלמרות המרירות אמצא בעצמי כוחות, אתגבר ואציע למאיה לסייע לה באחריות על האיסוף. היא כמובן חייכה ברוחב לב, ומיד אמרה שהאחריות תהיה של שתינו. עד פורים עלינו לאסוף את כל הציוד כדי שנוכל לחלק אותו בזמן. התחלנו בחלוקת העבודה לקבוצות האיסוף עד הערב הצלחנו לאסוף כמות נכבדת של חפצים. הגעתי למיטה "קרועה" מעייפות ונרדמתי מיד. חלמתי חלום מוזר, מצאתי את עצמי בשושן הבירה בארמונו של אחשוורוש, במשתה לכבוד המלכה החדשה - אסתר. ארמונו של אחשוורוש היה מפואר ולרגע חשתי כמו סינדרלה שנקלעה לנשף לא לה. לפתע הבחנתי בהמן, בדיוק כמו שדמיינתי אותו כשהייתי קטנה: הוא עמד בצד והיה עסוק במזימות שלו. התקרבתי ושמעתי אותו אומר לאחשוורוש:

"יִשְׁנֹו עַם-אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד בֵּין הָעַמִּים, בְּכָל מְדִינֹת מְלְכוּתְךָ; וְדַתִּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל-עַם, וְאֶת-דַּתִּי הַמְּלָךְ אֵינָם עֹשִׂים, וְלַמְּלָךְ אֵין-שׁוֹה, לְהַנִּיחֵם. אִם עַל הַמְּלָךְ טוֹב, יִכְתֹּב לְאַבְדָּם; וְעִשְׂרֵת אֱלָפִים כֶּסֶף-כֶּסֶף, אֲשַׁקֹּל עַל-יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה, לְהַבִּיא, אֶל-גַּנְזֵי הַמְּלָךְ."

המלך נראה משוכנע. הוא הסיר את טבעתו ונתן אותה להמן, צורר היהודים! הוא גם אמר להמן: "הַכֶּסֶף נָתַן לְךָ; וְהָעַם, לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ."

נחרדתי. חשתי שגורלו של העם היהודי נתון בידיי. ניסיתי להרגיע את עצמי שאני מכירה את סוף הסיפור, והרי המן נתלה על העץ שהכין למרדכי, אבל לא הייתי רגועה. מיהרתי למצוא את אסתר. היא עמדה לא רחוק ממני, ובאמת הייתה יפת תואר וטובת מראה. מיהרתי אליה על מנת להזהיר אותה. היא הקשיבה לדבריי בשלווה והבטיחה שהכול יהיה בסדר ומיד הוסיפה ושאלה: "את חוגגת את פורים, נכון?" "כן" עניתי.

היא הוסיפה לשאול: "את גם מקיימת את ארבעת המצוות?" "נראה לי", גימגמתי. "אני לא שואלת סתם", אמרה אסתר בחשיבות, "המצוות הללו ישמרו על העם היהודי ולא יתנו לצוררים כמו המן לפגוע בו. הן למעשה התשובה לדבריו של המן באשר לעם אחד מפוזר ומפורד". "אני לא בטוחה שאני מבינה את כוונתך" אמרתי לאסתר, אבל היא נחפזה לענייניה ואני נזכרתי במשימה שעמדה בפני מאיה ובפניי - האיסוף לנזקקים. התעוררתי מהחלום, חשתי שלווה. החלטתי לבדוק מהן ארבע המצוות עליהן דיברה אסתר ומה הקשר שלהן לאחדות ולכוח שלנו. אולי פורים הוא חג של שמחה מכמה סוגים ולא רק תחפושות ורעשנים.

מסלול המסע

יעד: מעצמי למי שזקוק לעזרתי

מפגשים: אסתר המלכה, הרמב"ם

זמן מסלול: כתיבת מגילת אסתר - תקופת ממלכת פרס, 482 לפנה"ס או 368 לפנה"ס לערך, הרמב"ם (1138 - 1204)

שאלת מסע: במה אני מרגיש שאני יכול לתת ולתרום לאחרים? באיזה מקום נוח לי להיות - במקומו של הנותן או במקומו של המקבל?

בפרק זה נעסוק במצוות הצדקה ובמתנות לאביונים, שהן ממצוות חג הפורים. נעסוק באחריות ובמחויבות שלנו לתת צדקה ולעזור למי שזקוק לעזרה.

פורים וארבעת מצוות החג

- א. לפניכם מידע על חג הפורים ועל מצוותיו. בכל טור מופיע חלק ממשפט המתאר את החג.
- ב. כתבו במחברותיכם את הצירופים הנכונים - מספר ואות.
- ג. ציינו מה אתם אוהבים בחג הפורים ומדוע.

1	פורים הוא חג שנחוג ב-	א	להשמדה של יהודי ממלכת פרס: גזירה שיזם המן האגגי.
2	בערים מוקפות חומה חוגגים את	ב	קוראים במגילה בערב ובבוקר בבתי הכנסת.
3	החג נחוג על פי המסופר במגילת אסתר על ביטול הגזירה	ג	הרעשה ברעשנים, אכילת אזני המן, תחפושות, עדלאידע והוא חג אהוב ושמח.
4	המלכה היהודייה אסתר, בעידודו של קרוב משפחתה מרדכי היהודי,	ד	י"ד באדר.
5	לחג הפורים ארבע מצוות	ה	אכילה ושתייה בשמחה
6	קריאת מגילת אסתר -	ו	"שושן פורים", בט"ו באדר.
7	סעודת פורים -	ז	מתן צדקה לשני נזקקים לפחות.
8	משלוח מנות -	ח	הצליחו לבטל את רוע הגזירה.
9	מתנות לאביונים -	ט	מנות מזון שניתנות לחברים
10	בחג הפורים מנהגים רבים ואהובים, כמו:	י	מגילת אסתר, סעודת פורים, משלוח מנות ומתנות לאביונים.

מקור 1

קראו את המקור. דונו בשאלות והשיבו עליהן במחברותיכם.

מַעֲלָה גְדוֹלָה שְׁאִין לְמַעֲלָה הַיְמִנָה זֶה הַמְחֻזָּק בְּיַד יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶךְ {נְהִיָּה עֲנִי} וְנוֹתֵן לוֹ מִתְּנָה אוּ הַלְוָאָה אוּ עוֹשֶׂה עִמּוֹ שְׂתִפּוֹת אוּ מִמְצִיא לוֹ מְלֶאכֶה כְּדִי לְחַזֵּק אֶת יָדוֹ עַד שֶׁלֹּא יִצְטָרֵף לְבְרִיּוֹת.

פְּחוֹת מְזָה: שֶׁלֹּא יָדַע הַנוֹתֵן לְמִי נָתַן, וְלֹא יָדַע הָעֲנִי מִמִּי לָקַח.

פְּחוֹת מְזָה: שֶׁיָדַע הַנוֹתֵן לְמִי נָתַן, וְלֹא יָדַע הָעֲנִי מִמִּי לָקַח.

פְּחוֹת מְזָה: שֶׁיָתֵן לוֹ בְּיָדוֹ קוֹדֵם שֶׁיִּשְׁאַל. (לפני שהעני יבקש)

פְּחוֹת מְזָה: שֶׁיָדַע הָעֲנִי מִמִּי נָטַל וְלֹא יָדַע הַנוֹתֵן.

פְּחוֹת מְזָה: שֶׁיָתֵן לוֹ אַחַר שֶׁיִּשְׁאַל.

פְּחוֹת מְזָה: שֶׁיָתֵן לוֹ פְּחוֹת מִן הָרְאוּי בְּסִבֵּר פְּנִים יְפוֹת.

פְּחוֹת מְזָה: שֶׁיָתֵן לוֹ בְּעֶצֶב.

(הרמב"ם, משנה תורה, הלכות מתנות עניים, פרק י', ז-יג)

מעלה - מדרגה, דרגה טובה של נתינה
ממציא לו מלאכה - דואג שתהיה לו עבודה
שלא יצטרך לבריות - שלא יהיה זקוק לטובות מאנשים

תַּחֲנַת מִידַע

משנה תורה

הרמב"ם - ראה תחנת מידע בפרק 'יום הכיפורים'.

"משנה תורה" הוא שמו של ספרו הגדול של הרמב"ם המקבץ את כל ההלכות שבתורה ובתורה שבעל-פה [משנה, תלמוד ועוד]. הספר מבוסס על כל הידע בהלכה שהיה בזמנו של הרמב"ם והוא כתוב בקצרה ובאופן ברור ומובן. שם נוסף לחיבור זה הוא - "היד החזקה", משום שהוא מורכב מארבעה עשר ספרים. הרמב"ם כתב את "משנה תורה" במשך עשר שנים, בתחילת המאה השתיים-עשרה.

שאלות:

- מהי הדרגה הראויה ביותר של עזרה לעני על-פי הרמב"ם? האם אתם מסכימים אתו? מדוע?
- כיצד אתם הייתם רוצים לפעול למען נזקקים - איזו מבין מעלות הצדקה של הרמב"ם מדברת אליכם, ומדוע?
- ג. מדוע, לדעתכם, המעלה הנמוכה ביותר היא נתינת צדקה בפנים עצובות?
- ד. מה הקשר בין הנושא הזה לבין חג הפורים?

חִבְרוּתָא 1

מה כל כך קשה?

הרמב"ם מציג אנשים שונים שמוסגלים לתת צדקה באופנים שונים. האם זה כל כך קשה לעזור לאחרים? מה דעתכם? התורה כנראה חושבת שיש לנו קושי לתת משלנו לנזקקים. קראו את המקור וערכו את הניסוי שבעקבותיו. כתבו את התרשמותכם במחברת.

מקור 2

"וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֲחִיךָ הָאֲבִיּוֹן: כִּי פֶתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לּוֹ" (דברים טו, ז)

לקפוץ יד - לסגור את היד בחוזקה
אביון - עני

שאלות לדיון ולמחשבה:

1. נסו לקפוץ את ידכם עד כמה שניתן.
2. כתבו במחברותיכם: איך הרגשתם? האם זו הרגשה נעימה? מדוע?
3. איך הרגשתם לאחר שפתחתם את היד?
4. מה הקשר בין קפיצת היד למעלות הצדקה של הרמב"ם? תארו כיצד מרגיש המקבל כשהוא נתקל באדם הקופץ את ידו. תוכלו לתאר זאת במילים של המקבל, בציור, בקומיקס או בכל דרך שתבחרו.

מקור 3

- קראו את המקור.
- דונו בשאלות, והשיבו עליהן במחברותיכם.

מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים, מלהרבות בסעודתו ובשלוח לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפארה, אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמללים האלו מדמה בשכינה.

(הרמב"ם, משנה תורה, הלכות מגילה וחנוכה, פ"ב הי"ז)

שילוח לרעיו - משלוח מנות

מידמה בשכינה - פועל על פי מידותיו של האל

שאלות לדין ולמחשבה:

1. מדוע, לדעתכם, מתאר הרמב"ם את מצוות המתנות לעניים כמצווה העיקרית בחג הפורים?
2. האם אתם מסכימים אתו? מדוע?
3. המחיצה פגישה בין מאיה, הילדה מסיפור המסגרת, לבין הרמב"ם ואסתר המלכה: מה הם היו אומרים זה לזה על חג הפורים?

מחויבים לנתינה: בנק הנתינה - הצעה לפעילות כיתתית

ברוח פורים ניערך בכיתה לפעילות "תיקון עולם" ולהפעלת בנק נתינה מקומי. מהו בנק הנתינה? זוהי יזמה קהילתית בה כל אחד יכול לתת ולכל אחד מגיע לקבל. הרעיון המרכזי של בנק הנתינה: "זמן שווה זמן": שעה של נתינה בתחום מסוים מזכה את הנותן בשעה של קבלה בתחום אחר, אותו הוא בוחר ממאגר ההצעות שנצברו בבנק. לדוגמה: רוצה לתת שעתיים של הוראת גיטרה? בתמורה תוכלי לקבל ממאגר בנק הנתינה שעתיים בשבוע של עזרה בשיעורי בית. באלו תחומים ניתן לתרום לבנק הנתינה? אפשר לתרום בכל תחום שהוא, מעזרה בלימודים ועד לעזרה בגינה. כל אדם יכול לבחור במה הוא רוצה לתרום ומה הוא רוצה לקבל, בזמן ובמקום הנוחים לו.

איך עושים את זה?

1. מבקשים מכל אחת ואחד למלא טופס [רצוי טופס מקוון] ובו:
 - הנושאים בהם מעוניינים לתת.
 - כמה פעמים בשבוע.
 - באילו ימים ובאילו שעות.
 - הנושאים בהם מעוניינים לקבל.
2. יוצרים מאגר מידע בו יכולים הנותנים והמקבלים להיפגש.
3. אפשר להרחיב את הבנק לכל השכבה ואפילו לכל בית הספר.

צידה לדָרָךְ

אחריות ומחויבות

להתבגר פירושו להיות אחראי יותר - לעצמי, למשפחתי ולאנשים שזקוקים לי. במסע להכרת עצמנו למדנו על היכולות שיש לנו, ועל שמחת הנתינה לאחרים שהיא חלק משמחת החג.

חג הפורים מזמן לנו את השאלות על היכולת שלנו לתת ולהתמיד בנתינה: כיצד ניתן מעצמנו לאחרים? במה נרצה לתרום, וכיצד נתמיד בנתינה?